



# A rendőri intézkedések szabályozásának története 1881-től

## History of the regulation of police measures from 1881

**Buzás Gábor**

Dr. PhD, tanszékvezető, adjunktus, rendőrségi tanácsos, rendőr alezredes  
Nemzeti Közszolgálati Egyetem,  
Rendészettudományi Kar  
buzas.gabor@uni-nke.hu



### Absztrakt

**Cél:** A kiválasztott rendőri intézkedések szabályozása változásainak vizsgálata, bemutatása.

**Módszertan:** A cikk szerzője felkutatja és összefoglalja, hogy az elmúlt 140 évben milyen szabályok alapján intézkedtek a magyar rendészeti szervek közegei.

**Megállapítások:** A kutatás során és a publikációban bemutatásra kerül, hogy nem tekinthető elavultnak a korábbi normaszöveg, illetve nem jelent minden esetben fejlődést a későbbi reguláció.

**Érték:** A publikáció megmutatja, hogy a korábbi évek szabályozása útmutató lehet a jelen jogalkotói számára.

**Kulcsszavak:** rendőrség, rendőri intézkedés, rendészeti jogalkotás

### Abstract

**Aim:** Analysis and presentation of changes in the regulation of selected police measures.

**Methodology:** The author of the article explores and summarises the rules under which Hungarian law enforcement agencies have acted over the past 140 years.

**Findings:** In the course of the research and in the publication, it is shown that the earlier normative text cannot be considered obsolete and that later regulation does not always represent an improvement.

A tanulmány a 2023. november 23-án megrendezett *A rendészeti jogszabályok fejlesztésének perspektívái* című konferencián elhangzott, *A rendőri intézkedések jogi szabályozása 1881-től* című előadás írásos változata. A szerző a kéziratot magyar nyelven nyújtotta be. Benyújtás: 2024. 01. 15. Elfogadás: 2024. 04. 24.

**Value:** The publication shows that the legislation of previous years can serve as a guide for current legislators.

**Keywords:** police, police measure, policing legislation

E rövid írásomban a rendőri intézkedések szabályozásával, pontosabban a szabályozás történeti előzményeivel, fejlődésével foglalkozom. Az 1881-es esztendő kiválasztása nem véletlen. Rendészettörténeti szempontból jelentős, hiszen a fővárosi rendőrségről szóló törvény – ami véleményem szerint a hatályos szabályozás elődjének tekinthető – hatályba lépése mellett a Magyar Királyi Csendőrség mint sajátos rendészeti szerv megalakulása is ebben az évben történt. Ebben a szűk keretben nincs lehetőségem minden rendőri intézkedés szabályozási előzményeinek vizsgálatára. A személyes szabadságot korlátozó intézkedéseket választottam, miután az eltelt 140 évben hasonló szerepet töltek be a rendőri működésben.

*„A kiegyezést követően Magyar Királyság rendvédelmi szervei voltak a magyarországi rendőrségek, a Magyar Királyi Csendőrség, a magyar Királyi Pénzügyőrség és vámhivatalok, a testőrségek, a Magyar Királyi Koronaőrség és a Képviselőházi Őrség, valamint a büntetés-végrehajtás intézménye.*

*A magyarországi rendőrségek két csoportra oszlottak, az állami és önkormányzati rendőrségekre. Az ország törvényei a rendfenntartás jogát az államnak és az önkormányzatnak biztosították. Ebből adódóan rendőrséget a törvényhatósági jogú és a rendezett tanácsú városok hoztak létre. A községekben csak elvétve akadt rendőrség – azok létszáma sem haladta meg általában a 10 főt, gyakorlatilag rendőrörsként működtek – fenntartási költségüket a kisebb települések önkormányzatai nem tudták finanszírozni. A városi rendőrségek a helyi önkormányzat irányítása alatt álltak. A belügyminiszter munkájukba közvetlenül nem, csak az önkormányzatokon keresztül szólhatott bele, mint a törvényesség felügyelője.*

*Az önkormányzati rendőrségek államosításának gondolata ugyan előtérbe került a dualizmus korában, azonban a kivitelezés elmaradt. Az államosítás legfőbb szószólói az önkormányzati rendőrségek tisztviselői voltak, akiknek szeme előtt az állami rendőrség elit jellege lebegett, illetve a provinciális érdekek közvetlen érvényesülését kívánták mérsékelni a rendfenntartásban. [...] A magyarországi rendőrségeken belül – az önkormányzati rendőrségek mellett – az állami rendőrségek alkották a rendőri szervezetek másik csoportját. Három állami rendőrség működött: a fővárosi rendőrség, a Magyar Királyi Határrendőrség és a Fiumei Állami rendőrség. Állami rendőrséget ott hoztak létre, ahol*

kiemelt fontosságot tulajdonítottak a rend fenntartásának, illetve annak, hogy azt az állam közvetlenül felügyelje. A korabeli kormányzatok ilyen fontosságúnak tekintették a főváros és Fiume közbiztonságát, valamint a Magyar Királyság államhatárának őrzését.

*Az állami rendőrségek elit csoportot alkottak a magyarországi rendőrségek között. A személyi állomány képzettsége, felszerelése, ellátása, büntetőrendészeti mutatóik mindegyike követendő példát jelentett az önkormányzati rendőrségek számára. [...] A nyomozati munka mellett a közrendvédelmi szolgálatnak az emberi szabadságjogokat érintő sarkalatos részét is központilag szabályozták a Magyar Királyságban. Ide tartozott az előállítás, elővezetés, bekísérés, a motorozás, a házkutatás, a fegyverhasználat és a bilincs alkalmazása.”* (Óry, 1996).

## Az intézkedések

Az intézkedés, amely – álláspontom szerint – a megfelelő kifejezés a rendőr hatósági közegként tanúsított tevékenységére, nem kíséri végig a vizsgált 140 esztendő. A feldolgozott források közül, az 1881. évi XXI. tc. a „szolgálati tenendők” kiviteli módozatai, illetve a „rendőri közbelépés” kifejezéseket használja a legtöbbször. A m. kir. állami rendőrség szervezetének és szolgálatának szabályozásáról szóló 39,820/1921. B. M. r. viszont az intézkedések szakkifejezést alkalmazza. Az 1939-ben, Vitéz Nagyselmeczy László által átdolgozott *A szolgálati szabályzat tankönyve* a rendőr „rendes és rendkívüli szolgálati tennivalói” megjelöléssel tárgyalja a rendőri intézkedéseket (Nagyselmeczy, 1939).

A 9.000-4/1952. BM utasításban kiadott szolgálati szabályzat alapján készült *Rendőri ismeretek kézikönyve* a személyi szabadságot korlátozó, illetve nem korlátozó szolgálati kötelességek kifejezéseket használja.

A 7/1977. BM parancs és a 24/1985. BM parancs – a rendszerváltozást megelőző két szolgálati szabályzat – az egyes intézkedéseket a fejezetek címeiben szintén a személyi szabadságot korlátozó, illetve nem korlátozó szolgálati kötelességek szavakkal vezeti be. Az 1/1990. (1. 10.) BM rendelet – a korábbi szolgálati szabályzat – már a „szolgálati kötelességek, intézkedések” címszavakat használja.

A hatályos joganyag, a rendőrségről szóló törvény, illetve a korábbi szolgálati szabályzatok 3/1995. (III. 1.) BM rendelet, illetve azt követő 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet, illetve a jelenleg hatályos 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet jutott el a rendőri intézkedések kifejezés teljes körű alkalmazásáig.

## A személyes szabadságot korlátozó intézkedések

A személyes szabadságot korlátozó intézkedések szabályozása lényegesen több különbséget mutat. A hatályos rendelkezések ismeretében a korábbi szabályozás – különösen a II. világháborút megelőző időszakban – bonyolultnak, sok esetben ellentmondónak tűnik. A mai szabályokkal ellentétben az egyes szerzők kénytelenek voltak a különféle intézkedéseket egymástól elhatárolni.

Összefoglalva: a személyes szabadságot korlátozó rendőri intézkedések szabályai ma világosabb, egyértelműbb rendelkezéseket tartalmaznak. A vizsgált intézkedések: előállítás, elővezetés, elfogás, bekísérés.

A hatályos szabályozás (1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről) szerint:  
*„(1) A rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt,*

- a) akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek;*
  - b) aki ellen elfogatóparancsot, nemzetközi elfogatóparancsot, illetve európai elfogatóparancsot adtak ki;*
  - c) akinek őrizetét, letartóztatását, előzetes kényszergyógykezelését, illetve elmeállapotának megfigyelését rendelték el;*
  - d) aki az őrizet, a letartóztatás, az ideiglenes kiadatási letartóztatás, a kiadatási letartóztatás, az ideiglenes átadási letartóztatás, az átadási letartóztatás, az ideiglenes végrehajtási letartóztatás, a szabadságvesztés vagy az elzárás végrehajtása során megszökött, vagy a fogvatartás helyéről engedéllyel eltávozva oda nem tért vissza, az olyan bűnügyi felügyelet szabályait, amelynek során a bíróság a terhelt számára előírta, hogy meghatározott területet, lakást, egyéb helyiséget, intézményt vagy ahhoz tartozó bekerített helyet engedély nélkül nem hagyhat el, valamint a távoltartás szabályait megszegte, illetve, aki az előzetes kényszergyógykezelés, az elmeállapotának megfigyelése, a kényszergyógykezelés vagy a javítóintézeti nevelés alól magát kivonta;*
  - e) akinek előállítását külön törvényben meghatározott feltételek alapján elrendelik;*
  - f) aki az ország területén jogellenesen tartózkodik;*
  - g) akinek a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv. tv.) 38. § (5) bekezdése alapján büntetés-végrehajtási őrizete szükséges.*
- (2) A rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt,*
- a) aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, vagy az igazolást megtagadja;*
  - b) aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható;*

- c) akitől bűncselekmény gyanúja vagy szabálysértés, valamint közúti közlekedésben kiszabható, közigazgatási bírsággal sújtandó szabályszegés bizonyítása érdekében vizeletvétel vagy véralkohol-vizsgálat céljából vérvétel, valamint műtétnek nem minősülő módon egyéb mintavétel szükséges;
- d) aki a szülői felügyelet vagy a gyámság, valamint a nevelőszülőnél vagy gyermekotthonban történő elhelyezésének hatálya alól engedély nélkül kivonja magát, és azt a gyermeket, akinek a felkutatását és előállítását gyermek átadására irányuló bírósági végrehajtás során rendelték el;
- e) aki a pártfogó felügyelet – külön törvényben meghatározott és a rendőrség hatáskörébe tartozó – szabályait megszegi;
- f) aki a szabálysértést az abbahagyásra irányuló felszólítás után is folytatja, illetőleg akivel szemben az eljárás azonnal lefolytatható, továbbá akitől tárgyi bizonyítási eszközt kell megszerezni, vagy elkobzás alá eső dolgot kell visszatartani;
- g) akivel szemben ideiglenes megelőző távoltartás elrendelésének van helye;
- h) akit a Schengeni Információs Rendszerben elhelyezett figyelmeztető jelzés alapján védelem alá kell helyezni.”

Tehát az elfogás és az előállítás mint két szervesen összetartozó intézkedés – véleményem szerint – a fenti egyértelmű szabályozás szerint alkalmazható a mai rendőrségi gyakorlatban. A korabeli szabályok sokszínűségére és bonyolultságára tett kijelentésemet a vizsgált jogszabályok ismertetésével, elemzésével az alábbiakban próbálom igazolni.

Az 1881. évi fővárosi rendőrségi törvény és az 1884. évi 43,972. B. M. sz. rendelet a fenti intézkedések általános és egyes részletes szabályait tartalmazza. További részletes meghatározását „nagyvonalúan” egy főkapitányi rendeletre bízta. Az 1881. évi fővárosi rendőrségi törvény 16. §-a szerint: „*Ha verekedés vagy népcsoport alkalmával, valamely bűntett vagy nagyobb beszámítás alá eső vétség követtett el, a rendőrségi közeg jogosítva van mindazokat bekísérni, kik abban résztvettek, vagy a részesség gyanújával alaposan terhelhetnek. Ha ez eszközölhető nem volna, a bekísérés egy vagy több tettes, vagy alaposan gyanúsítottokra szorítható.*

17. § A fővárosi rendőrség bekísérhet továbbá:

- a) ha a kihágást elkövető a rendőrségi közeg részéről történő megintás után is folytatja a kihágást
- b) ha a kihágás olyan természetű, hogy az közbotrányt okozott, vagy ha az előidézett rendetlenség vagy csendzavarás csak a tettes elfogásával szüntethető meg

- c) ha az illető a hivatalos kötelességét teljesítő rendőrségi közegnek tetteg ellenszegül, vagy azt bántalmazza
- d) ha a kihágást elkövető, vagy az elkövetés alapos gyanújával terhelt egyén a rendőrségi közeg felhívására nevét vagy lakását be nem mondja, vagy ha a bemondás valódisága iránt a rendőrségi közegnek alapos gyanúja van; mely esetben az illető lakására mehet, vagy azt a legközelebbi rendőri állomásra kísérheti, mi a fél kívánságára és költségére kocsin is történhetik,
- e) ha a rendőrségi területről kiutasított egyén a tilalom dacára visszajön.”

További szabályokat a rendőri őrség rendeltetése és hatásköre, szervezeti szabályzata és általános szolgálati utasítása tárgyában kiadott 10,338/1892. eln. sz. főkapitányi rendelet tartalmaz:

„9. § Az őrség tagjai jogosítva vannak letartóztatási rendelet vagy elfogatási parancs nélkül is, saját hatáskörükben elővezetéseket és bekíséréseket eszközölni:

- a) büntettek vétségek és kihágások esetében
- b) a közbiztonság s közrend fenntartása vagy helyreállítása érdekében
- c) az előállítandó személy saját érdekében; azonban mindhárom esetben csak a következő szakaszokban meghatározott korlátok határain belül

10. § Büntett estében feltétlenül bekísérendő a tettes és társai, vagy azok, kik a fennforgó adatok szerint a tett elkövetésével alaposan gyanúsíthatók. Alaposan gyanúsítható: a) aki a tett után futásnak ered; b) kinél bűnjelek találtak, vagy ki a bűnjeleket elrejteni vagy magától elhajítani akar; c) ki a büntett nyomait eltüntetni igyekszik

11. § Vétség esetén a bekísérés csak akkor eszközölhető, ha: a) a tettes vagy gyanúsított futásnak ered, vagy a menekülésre előkészületeket tesz; b) ha a tettes vagy gyanúsított szabadlábbon hagyva, a nyomozat eredményét veszélyeztetné; c) ha a tettes vagy gyanúsított csavargó, avagy rovott előéletű egyén; d) ha a tettes vagy gyanúsított magát igazolni nem képes, vagy az igazolást megtagadja.

13. § Kihágás esetében bekísérendők: a) a rendőri felügyelet álló vagy rovott előéletű egyének; b) csavargók, bohócok, alakosok, mutaványosok, utcai vagy korcsmai zenészek.”

Az idézett szabályok a vizsgált rendőri intézkedéseket, a ma használt fogalmak szerint, eltérően és kissé összekeverve alkalmazzák. A fenn idézett joganyag a bekísérés kifejezést a ma előállításként alkalmazott intézkedéssel közel azonos esetekben használja.

Mielőtt a későbbi szabályok elemzésébe kezdenék, meg kell magyaráznom az eltéréseket, illetve az egyes intézkedések fogalmát. Elsőként a hatályos szabályok az elővezetésről és a biztonsági intézkedésről:

„A rendőr az elővezetést elrendelő határozatban megjelölt személyt az abban megjelölt helyre kíséri vagy oda útba indítja. Ha az elővezetés másként nem teljesíthető, az elővezetett személyt a Rendőrségen a szükséges ideig – legfeljebb 12 óra időtartamra – vissza lehet tartani. A visszatartás időtartamának számítására az előállításra vonatkozó szabályokat kell alkalmazni. Az elővezetés elrendelésének törvényességéért az elrendelő a felelős.”<sup>1</sup>

„A rendőr az önveszélyes állapot vagy a személyeket, illetőleg az anyagi javakat közvetlenül fenyegető veszélyhelyzet megszüntetése érdekében

- a) megteszi a veszélyhelyzet elhárításához, megszüntetéséhez haladéktalanul szükséges, a feladatkörébe tartozó intézkedéseket;
- b) intézkedik az önmagát vagy más veszélyeztető állapotban lévő személy orvosi vizsgálatára, és közreműködik az egészségügyi intézetbe történő szállításában;
- c) intézkedik az öngyilkosság lehetőség szerinti megakadályozására;
- d) közterületen vagy nyilvános helyen – ha az élet vagy a testi épség védelme megkívánja – intézkedik a magatehetetlen, önkívületben lévő, illetve erősen ittas vagy bódult személynek a lakására vagy kijózanító állomásra, egészségügyi intézetbe kíséréséről, illetőleg szállíttatásáról;
- e) területet lezárhat, és megakadályozhatja, hogy oda bárki belépjen vagy onnan távozzék, illetőleg az ott tartózkodókat távozásra kötelezheti.”<sup>2</sup>

Laky Imre szerint az előállítás: „Az előállítás az, midőn a rendőr valakit önigazololás, személyazonosság megállapítása céljából, vagy a közrend és közbiztonság (razzia), végül az illető saját érdekében az illetékes rendőrhatalóság elé állít.

Az előállítás természetéből kifolyólag e kifejezés nem használandó akkor, midőn valaki megbüntetés céljából kényszereszközök alkalmazásával vitetik be rendőr által a hatósághoz. Az már nem előállítás, hanem bekísérés lesz.” (Laky, 1901).

Az elővezetés: „Elővezetés alatt értendő az, midőn a rendőr írásban kiadott határozatra elővezeti azt, aki ellen a vizsgálóbíró, bíróság, kir. ügyész vagy rendőrhatalóság törvényes okból elővezetési parancsot adott ki.” (Laky, 1901).

A bekísérés: „A bekísérés az, midőn valakit, aki büntetendő cselekményen tetten éretett, avagy kihágás vagy vétség vagy büntett elkövetésével alaposan gyanúsítatik, vagy aki ellen köröző levél vagy elfogatási parancs adatott ki, vagy saját kezdeményezésre és saját felelőségére, vagy felsőbb utasításra, vagy magánfél indokolt felhívására törvényes alapon elfog, s a rendőr hatósághoz be-kísér.” (Laky, 1901).

---

1 1994. évi XXXIV. törvény 34. §.

2 1994. évi XXXIV. törvény 37. §.

A fenti három fogalomból az elővezetés az, amelynek jogi tartalma megegyezik a ma használttal. A bekísérés szinte teljes egészében megegyezik a mai előállítás fogalommal. A bekísérés a hatályos törvényben nem szerepel, helyette a biztonsági intézkedést vezette be a jogalkotó, az eddig ismertetettől teljesen eltérő tartalommal. Ebben az időszakban az elfogás sem különült el úgy, mint ahogy azt később szabályozták.

1939-ben az előállítást és bekísérést a következőképpen határozták meg: „Az előállítás megjelölést akkor használjuk, ha a rendőr valakit önigazolás, személyazonosság megállapítása, vagy általában a közbiztonság, avagy végül saját érdekében a hatóság elé állít.” (Nagyselmeczy, 1939).

„A bekísérés az előállítással szemben az, amikor a rendőr valakit, akit büntetendő cselekmény alapos gyanúja terhel, vagy akit köröznek, akár saját kezdeményezéséből, akár felsőbb utasításra, vagy magánügyén megindokolt felhívására elfog és a hatósághoz bekísér.” (Nagyselmeczy, 1939).

Tehát ebben az időszakban a két fogalom tartalma azonos a negyven évvel korábbival, viszont már megjelenik az elfogás mint már önálló intézkedés:

„A rendőri közegek, felsőbb hatóságok külön utasítása vagy rendelet nélkül is kötelesek elfogni és a rendőrhatalóság elé vezetni (bekísérni, előállítani) azt:

1. aki ellen a rendőri hatóság, vizsgálóbíró vagy bíróság által előzetes letartóztatás, illetőleg vizsgálati fogság van elrendelve, vagy aki ellen nyomozólevél vagy elfogatóparancs van kibocsátva;
2. aki büntetésének letöltése közben valamely letartóztatási helyről megszökött;
3. aki jogerős ítélettel kiutasítva vagy kitiltva van s ezen tilalmat a rendőri hatóság engedélye nélkül megszegi;
4. aki a bíróság által valamely helyen való tartózkodásra utasított vagy valamely helyen való tartózkodástól eltiltatott és ezen rendelkezést illetve tilalmat megszegte;
5. aki tetten éretik.” (Nagyselmeczy, 1939).<sup>3</sup>

Tehát az elfogás első ízben jelentkezik önállóan, viszont az ehhez szervesen kapcsolódó intézkedések, jelesül az elővezetés vagy előállítás vagy bekísérés alkalmazandó kérdésében ez a szabályzat sem egyértelmű, hiszen a logikus előállítás helyett, mellett mindhárom lehetőséget felsorolja. Az is megállapítható, hogy a Laky Imre által leírt előállítás-bekísérés elhatárolásnak egyértelműen ellentmond. Az elfogás eseteit vizsgálva azonban már a ma hatályos szabályozásból ismert törvényi lehetőségek körvonalazódnak.

---

3 Megjegyzem, hogy a tankönyv a 39,820/1921. B. M. rendelet szabályaira épül.



Most nézzük az 1977-es, 1985-ös és 1990-es<sup>4</sup> szabályokat, hiszen a bekísérés később használt tartalma és egyértelmű megkülönböztetése az előállítástól (valakivel szemben saját érdekében történő intézkedés) önállóan, ezen szolgálati szabályzatokban jelenik meg.

*„A bekísérés az a szolgálati tevékenység, amellyel a rendőr valakit azért korlátoz személyes szabadságában, hogy védelemben részesítse.*

*Be kell kísérni:*

- a) a magával tehetetlen erősen ittas állapotban lévő személyt, ha közbotrányt nem okoz vagy a közbiztonságot nem zavarja, de a közterületről, illetve egyéb nyilvános helyről az eltávolítása szükséges;*
- b) azt, aki öngyilkosságot kísérel meg vagy szándékozik elkövetni;*
- c) az ön- és közveszélyes elmebeteget, vagy magatehetetlen, hajléktalan, bármely okból gyámolatlan személyt,*
- d) az eltévedt vagy csavargó gyermeket (fiatalkorút)*
- e) a tömeg által üldözött személyt, vagy akinek életét, testi épségét közvetlen veszély fenyegeti.”<sup>5</sup>*

A bekísérés szabályai 1994-ig, tehát a jelenleg hatályos rendőrségi törvény hatályba lépéséig nem változtak. A 24/1985. BM parancssal kiadott és az 1/1990. (I. 10.) BM rendelettel kihirdetett szolgálati szabályzatok szó szerint ugyanazt az öt pontban meghatározott rendelkezést tartalmazzák. A ma alkalmazott biztonsági intézkedés szabályai gyakorlatilag hasonló esetekben biztosítanak lehetőséget a rendőrnek arra, hogy valakit a saját érdekében korlátozzon személyes szabadságában. Csupán a terület lezárására, illetve a veszélyhelyzet elhárítására utaló bekezdések jelentenek eltérést. Arra, hogy a bekísérés meghatározás miatt változott biztonsági intézkedésre, sem a korábbi, sem a jelenlegi szolgálati szabályzatban, sem a rendőrségi törvény indoklásában nem találunk magyarázatot.

1952-ben az elővezetésre a következő rendelkezések vonatkoztak: *„Az elővezetés az a szolgálati kötelesség, amikor a rendőr valakit a bíróság vagy más hatóság írásbeli felhívása alapján, illetőleg a rendőrhatalóság írásbeli utasítására személyes szabadságában azért korlátoz, hogy az illetőt a felhívást, illetve az utasítást adó hatóság elé vezesse.”* (Rendőri ismeretek kézikönyve, 1957). A következőkben ismertettekhez képest az iménti rendelkezés abban tér el, hogy nem a „határozat[ot]” használja az intézkedés alapjaként.

---

4 Az 1952-ből elemzett szabályzat a bekísérés rendőri intézkedést nem tartalmazta.

5 7/1977. BM parancs 376–377. pont.

Az elővezetés – hasonlóan a bekíséréshez – nem változott 1977 és 1995 között. Mindhárom szolgálati szabályzat,<sup>6</sup> a következőket tartalmazza: „Az elővezetés az a szolgálati tevékenység, amikor a rendőr valakit elővezetést elrendelő határozat alapján személyes szabadságában azért korlátoz, hogy az illetékes hatóság elé állítsa.”

Véleményem szerint az elővezetés szabályozása, az intézkedés jellege és a célja miatt nem igényelt komolyabb fejlesztést, átalakítást, csupán az elővezetést elrendelő szervek eljárási rendje folytán – az ötvenes években – a felhívás, illetve az utasítás volt a határozat helyett az elővezetés alapja. Tartalmát tekintve a hatályos törvény is ezt tartalmazza, csak nem definícióként, hanem az eljárás leírásaként fogalmazza meg.

Az elfogás, az 1994. évi XXXIV. törvényt megelőzően nem egy törvényhelyen, hanem az előállítástól elkülönítve, de azzal szoros kapcsolatot mutatva jelenik meg.

Az elfogás 1952-ben alkalmazott fogalma szerint „az a szolgálati kötelesség, amikor a rendőr valakit a rendőrhatalóság utasítására, az ügyészség vagy bíróság felhívására, vagy saját kezdeményezéséből személyes szabadságában azért korlátoz, hogy az illetőnek a rendőrhatalóság vagy bíróság elé állítását biztosítsa.” (Rendőri ismeretek kézikönyve, 1957).

Ebben az időszakban az elfogást rendkívül részletesen szabályozták. Mint később látható lesz olyan esetek is találhatóak ebben a körben, melyek a következő szabályzatokban már az előállítás regulái között szerepelnek.

„El kell fogni:

- a) akinek előzetes letartóztatását az ügyészség vagy bíróság elrendelte,
- b) aki ellen elfogató parancsot bocsátottak ki,
- c) aki rendőri vagy más hatóság őrizetéből megszökött
- d) akit bűncselekmény elkövetésén tetten érnek, 6 hónapi vagy ezen aluli szabadságvesztéssel vagy pénzbüntetéssel büntetendő cselekmény esetén csak akkor, ha a tettes személyazonosság nem állapítható meg, pl.: könnyű testi sértés, kuruzslás, személyes szabadság megsértése, levéltitok megsértése, rágalmozás, becsületsértés stb. esetén. A közveszélyes munkakerülés tettesét, bár 6 hónapi börtönbüntetésnél kevesebbel büntethető, mégis el kell fogni, ha bejelentett lakással nem rendelkezik.
- e) akit súlyos bűncselekmény elkövetésével gyanúsítanak,
- f) aki büntett elkövetése után megszökött, vagy szökésre előkészületet tesz vagy elrejtőzik,
- g) aki a megkísérelt büntettet befejezni akarja, vagy azzal fenyegetőzik, hogy azt végrehajtja, annak folytatását megakadályozni másképpen nem lehet,

---

6 7/1977 BM parancs 378. pont; 24/1985 BM parancs 406. pont; 1/1990 (I. 10.) BM rendelet 141. pont.

- h) akit a rendőrség, szokásos büntettesként ismer, vagy rendőri felügyelet alatt áll és büntettet követett el,
- i) akivel szemben alapos a gyanú, hogy csavarog és rendes lakással nem rendelkezik, vagy foglalkozása nincs,
- j) akit jogerős ítélettel az ország területéről vagy egy részéből kiutasítottak, és ezt a tilalmat megszegte,
- k) akit a bíróság vagy rendőri hatóság valamely tartózkodási helytől eltiltott és ezt a rendelkezést megszegte,
- l) aki az elővezetésnek bármilyen módon ellenszegül, vagy szökést kísérel meg,
- m) aki a büntettet vagy szabálysértést a rendőr figyelmeztetése ellenére is folytatja, vagy ismételten elköveti,
- n) aki a jogszerűen intézkedő rendőrnek ellenszegül, megtámadja, szidalmazza vagy sértegeti,
- o) aki a rendőr felszólítása ellenére igazolását megtagadja,
- p) aki gyanús körülmények között büntett elkövetésére alkalmas tárgyat tart magánál, vagy olyan tárgy van birtokában, amelynek törvénytisztelő birtoklása vagy használata tekintetében alapos kétség forog fenn.” (Rendőri ismeretek kézikönyve, 1957).

1977-ben az alábbi esetekben lehetett valakit elfogatóparancs alapján, vagy saját kezdeményezésre elfogni:

- a) „akinek őrizetbe vételét, előzetes letartóztatását, bíróság, ügyészség, rendőrhatóság elrendelte, vagy aki ellen elfogatóparancsot adtak ki;
- b) aki őrizetbe vételre jogosult hatóság vagy annak valamely szerve őrizetéből megszökött;
- c) akit bűncselekmény elkövetésén vagy annak kísérletén tetten értek;
- d) aki bűncselekmény elkövetése után megszökött vagy elrejtőzött
- e) aki súlyos bűncselekmény elkövetésével alaposan gyanúsítható
- f) akinek gyanús körülmények között bűncselekmény elkövetésére alkalmas, vagy olyan tárgy van a birtokában, amelynek törvénytisztelő birtoklása, vagy használata tekintetében alapos a kétség
- g) akit a bíróság az ország területének meghatározott részéről kitiltott, és oda engedély nélkül visszatért, vagy a rávonatkozó rendelkezéseket megszegte
- h) aki a jogszerűen intézkedő rendőrnek ellenszegül, bántalmazza, szidalmazza, vagy sértegeti.”<sup>7</sup>

---

7 7/1977. BM. Parancs 397. pont.

Az elfogás szabályozásában sem mutatható ki lényeges változás, fejlődés, hiszen a fent idézettek, a g) pont kivételével, szerepelnek az 1985-ös és az 1990-es szolgálati szabályzatban is. A hatályos szabályozás viszont – különösen az előállítás és az elfogás egy törvényhely alatt történő szabályozásával – lényeges tartalmi változást jelentett. A rendőr szidalmazása, sértegetése esetére vonatkozó intézkedési lehetőség a 36/1994. (VI. 24.) AB határozat értelmében, mely hatályon kívül helyezte a „*hatóság vagy hivatalos személy megsértése*” törvényi tényállást, kikerült a szabályok közül.

Az előállítás szabályainak változásait – természetesen a már korábban leírtak kivételével – szintén az 1952-es rendelkezésekkel kezdem.

Ebben az évben – mint azt korábban jeleztem – a bekísérést mint az intézkedés alá vont személy érdekében tett intézkedést a szolgálati szabályzat nem tartalmazta. Sajátos módon az előállításról szóló rendelkezések, a későbbi szolgálati szabályzatokban bekísérés címszó alatt szereplőkkel megegyező tartalommal, „*saját érdekében elő kell állítani*” megjelöléssel kezdődnek:

- a) „*a túllítas személyeket, ha közbotrányt nem okoznak, és lakásukról felvilágosítást adni képtelenek, vagy ha lakásuk a feltalálási helytől távolabb esik, mint a legközelebbi kapitányság, illetve rendőrőrs*
- b) *a bármely okból gyámoltalan személyeket,*
- c) *a hajléktalanokat,*
- d) *a tömeg által üldözött személyeket.*” (Rendőri ismeretek kézikönyve, 1957).

Az előállítás szabályainak második csoportja a „*közbiztonság érdekében elő kell állítani*” megjelölés szerint a következő:

- a) „*azt a személyt aki a rendőr felszólítására nem tudja magát igazolni*
- b) *akinek személyazonossága vagy igazolványának hitelessége kérdéses*
- c) *az eltűntként körözött személyt, ha előállítását a körözést kibocsátó szerv kifejezetten kérte.*” (Rendőri ismeretek kézikönyve, 1957).

Mint azt az elfogás szabályainál rögzítettem, ez a rendelkezés sajátosan szűk körben teszi lehetővé az előállítást, hiszen a később alkalmazott, az előállításra vonatkozó szabályok az elfogás regulái között szerepelnek.

Fogalma szerint az előállítás, ekkor, „*az a szolgálati kötelesség, amelyet a rendőr egyes személyek védelmében, illetve kilétük és személyazonosságuk megállapítása végett teljesít és ezáltal személyes szabadságukat bizonyos mértékig korlátozza.*” (Rendőri ismeretek kézikönyve, 1957).

Mint korábban leírtam, az előállítás és bekísérés szabályai a II. világháború előtti időszakban a ma ismert rendelkezésekhez képest eltérő, szinte felcserélt tartalommal szerepeltek a rendőri intézkedésekről szóló törvényekben,

rendeletekben. Ezek szerint az 1952-es szabályozás az átmenet, amellyel az előállítás és a bekísérés szabályai, az intézkedések a mai tartalmi elemek irányába elmozdultak.

Az 1977-től ismert fogalom alapján „*az előállítás a rendőrnek az a szolgálati tevékenysége, amikor valakit a közbiztonság érdekében – szükség esetén kényszerítő eszköz alkalmazásával – személyes szabadságában korlátoz.*”<sup>8</sup>

A két későbbi szolgálati szabályzat – a kényszerítő eszközre utaló kitétel nélkül – hasonló fogalmat tartalmaz. A definíció viszont egyértelműen igazolja korábbi kijelentésemet, miszerint a bekísérés és az előállítás tartalmának felcserélődése következett be.

„*Elő kell állítani:*

- a) *akit a rendőr elfogott;*
- b) *aki a rendőr felszólítására nem tudja magát hitelt érdemlően igazolni, megtagadja az igazolást, vagy személyi igazolványának és az abba bejegyzett adatoknak a hitelessége kétes;*
- c) *aki a szabálysértést a rendőri figyelmeztetés ellenére is folytatja;*
- d) *aki garázda, vagy más erőszakos magatartást tanúsít, kivéve ha a cselekmény folytatásától tartani nem kell, és az elkövető lakással, munkahellyel rendelkezik;*
- e) *akit a rendőrség által elrendelt kitiltás vagy rendőrhatósági felügyelet szabályainak megsértésén a rendőr tetten ért;*
- f) *aki feltételes szabadság szabályait megszegi;*
- g) *akivel szemben a közveszélyes munkakerülés gyanúja felmerül;*
- h) *azt az eltűntként körözött személyt, akinek a körözést kibocsátó szerv kifejezetten kérte;*
- i) *aki az indokolt véralkohol vizsgálatnak nem hajlandó magát alávetni;*
- j) *aki a határsávban jogtalanul tartózkodik, vagy ott tartózkodása alatt a határsávra vonatkozó rendelkezéseket megszegi;*
- k) *aki nyilvános helyen, vagy házról házra járva koldul;*
- l) *a botrányos részegség szabálysértésének elkövetőjét, ha a szabálysértés megszüntetésére más mód nincs.*”<sup>9</sup>

Az 1985-ös szolgálati szabályzat több kiemelendő változással rögzíti az előállítás szabályait. Így az f) pontban írt feltételes szabadság szabályainak megszegése esetét nem tartalmazza. Talán a rendőrségi szigor enyhülése következtében

---

8 7/1977. BM parancs 390. pont.

9 7/1977. BM parancs 392. pont.

az előállítás eseteit két csoportra osztva fogalmazták meg. Az „elő kell állítani” kitétel mellé az „előállítható” kategóriát teremtették meg. Eszerint előállítható:

- a) „a szabálysértést a rendőr figyelmeztetése ellenére is folytatja;
- b) a pártfogói felügyelet szabályait megszegi;
- c) nyilvános helyen vagy házról házra járva koldul.”<sup>10</sup>

Egyéb, lényeges különbség a két szabályzat említett rendelkezései között nincsen. Az 1/1990. (I. 10.) BM rendeletből a bekövetkezett változások és a jogszabályi háttér átalakulása miatt természetesen kimaradt a közveszélyes munkakerülésre, a határsávbán tanúsítandó magatartásra, a rendőrségi felügyelet szabályaira és a kitiltásra alapozott intézkedési lehetőség.<sup>11</sup>

## Felhasznált irodalom

---

- Laky I. (1901). *A rendőr önálló intézkedései*. Ráth Mór Könyvkiadó Vállalat.  
Nagyselmeczy L. (1939). *A szolgálati szabályzat tankönyve*. M. kir. Rendőrség.  
Padári J. & Öry K. (Szerk.) (1996). *A magyar rendvédelem története*. Magánkiadás.  
Sz. n. (1957). *Rendőri ismeretek kézikönyve*. BM ORFK Kiképzési Osztály.

## Alkalmazott jogszabályok

---

- A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 7/1977. számú parancsa a rendőrség Szolgálati Szabályzata kiadásáról  
A Magyar Népköztársaság Belügyminiszterének 24/1985. számú parancsa a Magyar Népköztársaság Rendőrsége Szolgálati Szabályzata kiadásáról  
1/1990. (I. 10.) BM rendelet a Magyar Köztársaság Rendőrségének Szolgálati Szabályzatáról  
1994. évi XXXIV. törvény a rendőrségről

## A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

---

- Buzás G. (2024). A rendőri intézkedések szabályozásának története 1881-től. *Belügyi Szemle*, 72(6), 1021–1035. <https://doi.org/10.38146/BSZ-AJIA.2024.v72.i6.pp1021-1035>

---

<sup>10</sup> 24/1985. BM parancs 421. pont.

<sup>11</sup> 1/1990. BM rendelet 156. pont.

## Nyilatkozatok

---

### **Összeférhetetlenség**

A szerző nem jelentett összeférhetlenséget.

### **Finanszírozás**

A szerző nem kapott pénzügyi támogatást a kutatáshoz, a szerzőséghez és/vagy a cikk publikálásához.

### **Etikai nyilatkozat**

Jelen cikkhez nem kapcsolódik adatkészlet.

### **Nyílt hozzáférésről szóló tájékoztatás**

Jelen cikk a Creative Commons Attribution 4.0 International License (CC BY NC-ND 2.0) (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/2.0/>) feltételei szerint publikált Open Access közlemény, melynek szellemében a cikk bármilyen médiumban szabadon felhasználható, megosztható és újraközölhető, feltéve, hogy az eredeti szerző és a közlés helye, illetve a CC License linkje feltüntetésre kerülnek.

### **Levelező szerző**

A cikk levelező szerzője Buzás Gábor, aki a [buzas.gabor@uni-nke.hu](mailto:buzas.gabor@uni-nke.hu) e-mail címen érhető el.